

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Maahanmuuton tilannekatsaus

1/2018

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 16/2018
Maahanmuutto

Sisäministeriön julkaisu 16/2018

Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2018

Sisäministeriö

ISBN: 978-952-324-225-8 (PDF)

Valokuvat:

Kansikuvat: EU-lippu, Shutterstock;

Tyttö, Pixabay; Työvoiman maahanmuutto, Pixabay

Sivu 13: Työvoiman maahanmuutto, Pixabay

Sivu 14: Kyltti, Maahanmuuttovirasto

Sivu 17: EU-liput, Shutterstock

Sivu 18: Jorma Vuorio, Sisäministeriö

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto / Erja Kankala

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	2018
Tekijät	Maahanmuutto-osasto	
Julkaisun nimi	Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2018	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 16/2018	
Diaari/hankenumero		Teema maahanmuutto
ISBN PDF	978-952-324-225-8	ISSN PDF 2341-8532
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-225-8	
Sivumäärä	19	Kieli suomi
Asiasanat	Maahanmuutto, tilannekuva, työluvut, sähköiset palvelut, EU-lainsäädäntö, turvapaikanhakijat	
Tiivistelmä	<p>Hallituksen tahtotila on panostaa Suomen vetovoimaisuuteen kansainvälisten osaajien sekä työntekijöiden silmissä. Työvoiman maahanmuuton tehostamisen kannalta on tärkeää, että ulkomaalaisten työntekijöiden on helppo tulla Suomeen. Viimeisten neljän vuoden aikana työntekijöiden oleskeluluvat ovat olleet kasvussa ja kasvu vaikuttaisi kiihtyvän elpyvän talouskasvun myötä.</p> <p>Suomeen tuloa on helpotettu muutoksilla työlupaprosesseihin. Uusi startup-oleskelulupa tuli voimaan huhtikuussa 2018 ja vuoden alussa astuivat voimaan myös lakimuutokset koskien ICT-lakia ja kausityötä. Opiskelijoita ja tutkijoita koskevan lakiesityksen myötä opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskelulupia pidennettäisiin ja työnhakuun ja yrittäjyyteen kannustettaisiin. Myös erityisosaajia koskevan sinisen kortin direktiivin uudistaminen etenee EU-tasolla.</p> <p>Vaikka hallituksen painopiste on siirtynyt työvoiman maahanmuuton edistämiseen ja hallitus on linjannut työvoiman maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä, vuoden 2015 poikkeuksellinen turvapaikanhakijoiden määrä kuormittaa maahanmuuttohallintoa edelleen. Turvapaikanhaussa uudeksi ilmiöksi viime vuonna nousi uuden turvapaikkahakemuksen jättäminen sen jälkeen, kun hakija on saanut jo lainvoimaisen päätöksen aikaisempaan hakemukseensa.</p> <p>Maahanmuuton tilannekatsaus kokoaa yhteen maahanmuuttoa koskevia ajankohtaisia asioita politiikan valmistelun ja lainsäädännön näkökulmasta. Katsaus kootaan vuosittain sisäministeriön maahanmuutto-osastolla.</p>	
Kustantaja	Sisäministeriö	
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	2018	
Författare	Migrationsavdelningen		
Publikationens titel	Migration lägesöversikt 1/ 2018		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation 16/2018		
Diarie-/ projektnummer		Tema	migration
ISBN PDF	978-952-324-225-8	ISSN PDF	2341-8532
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-225-8		
Sidantal	19	Språk	finska
Nyckelord	Migration, lägesbild, arbetstillstånd, elektroniska tjänster, EU-lagstiftning, asylsökande		
Referat	<p>Regeringens vilja är att satsa på att göra Finland attraktivt i internationella talangers och arbetstagares ögon. För att effektivera invandringen av arbetskraft är det viktigt att det är enkelt för utländsk arbetskraft att komma till Finland. Under de senaste fyra åren har antalet uppehållstillstånd för arbetstagare ökat, och verkar öka ännu snabbare i takt med att den ekonomiska tillväxten återhämtar sig.</p> <p>Man har gjort det enklare att komma till Finland genom att göra ändringar i processerna för arbetstillstånd. Upphållstillståndet för uppstarts företagare trädde i kraft i april 2018 och i början av året trädde också lagändringarna som gäller ICT- och säsongarbete i kraft. Giltighetstiden för uppehållstillstånd för forskare och studerande ska förlängas och sökande av jobb och företagande ska uppmuntras. Också reformen av blåkortsdirektivet, som gäller specialsakkunniga, framskrider på EU-nivå.</p> <p>Även om regeringens tyngdpunkt har förflyttats till att främja invandringen av arbetskraft och regeringen har dragit upp riktlinjer för frågor som gäller invandringen av arbetskraft, belastar det exceptionella antalet asylsökande år 2015 fortfarande migrationsförvaltningen. Ett nytt fenomen inom asylsökandet i fjol var att lämna in en ny asylansökan efter att den sökande redan fått ett lagakraftvunnet beslut på sin tidigare ansökan.</p> <p>Lägesöversikten över migration samlar ihop aktuella migrationsfrågor med tanke på beredningen av politik och lagstiftningen. Översikten har utarbetats vid inrikesministeriets migrationsavdelning.</p>		
Förläggare	Inrikesministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior	2018	
Authors	Migration Department		
Title of publication	Migration Review 1/2018		
Series and publication number	Ministry of the Interior Publications 16/2018		
Register number		Subject	migration
ISBN PDF	978-952-324-225-8	ISSN (PDF)	2341-8532
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-225-8		
Pages	19	Language	Finnish
Keywords	Migration, situation picture, work permits, e-services, EU legislation, asylum seekers		
<p>Abstract</p> <p>The Finnish Government is determined to invest in making Finland attractive to international talents and workers. From the viewpoint of promoting labour migration, it is important that foreign workers find it easy to come to Finland. During the last four years, the number of residence permits for employed persons has been growing, and it seems that this growth is accelerating thanks to recovering economic growth.</p> <p>Entry into Finland has been made easier by making changes to the work permit processes. A new type of residence permit was introduced for startups in April 2018, and the legislative changes concerning intra-corporate transferees and seasonal workers entered into force at the beginning of the year. If the recent legislative proposal on students and researchers is adopted, residence permits for students and researchers will be extended and steps will be taken to encourage job seeking and entrepreneurship. The reform of the Blue Card Directive concerning highly qualified workers is also progressing at EU level.</p> <p>Although the Government has shifted its focus towards promoting labour migration and outlined the principles concerning labour migration, the migration administration is still burdened by the exceptionally high number of asylum seekers who arrived in Finland in 2015. The submission of a new asylum application after receiving a final decision on the previous application became a new trend among asylum seekers last year.</p> <p>The Migration Review brings together issues related to migration from the perspective of policy formulation and legislation. The Review is compiled annually by the Ministry of the Interior's Migration Department.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Talouden elpyminen työperäisen maahanmuuton kasvun veturina.....	9
2	Muutokset työlupaprosesseissa edistävät työvoiman maahanmuuttoa	11
2.1	Startup-yrittäjille oma oleskelulupa helpottamaan Suomeen tuloa.....	11
2.2	Lakimuutoksella yksinkertaistettiin kausityöntekijöiden sekä yritysten sisällä siirtyvien maahantuloprosesseja.....	12
2.3	Opiskelija- ja tutkijadirektiivi helpottaa liikkumista EU-alueen sisällä.....	12
2.4	Komission ehdotus uudeksi erityisosaajia koskevaksi direktiiviksi (ns. BlueCard –direktiivi)	13
2.5	Maahanmuuttovirasto panostaa sähköiseen palveluun.....	14
3	Ajankohtaista liittyen turvapaikkapolitiikkaan	16
3.1	EU:n turvapaikkapolitiikan kehittäminen ja siihen keskeisesti liittyvät asiat.....	17
4	Katsaus tulevaan - Ylijohtaja Jorma Vuorio	18

1 Talouden elpyminen työperäisen maahanmuuton kasvun veturina

Kilpailu osaavasta työvoimasta on kansainvälisesti kovaa. Paitsi yritykset myös valtiot ja kaupungit kilpailevat parhaista osaajista sekä hyvistä käytännöistä kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi, integroimiseksi sekä maassa pitämiseksi. Useat maat ovat jo hyvän aikaa työskennelleet päämäärätietoisesti tehdäkseen maastaan houkuttelevamman kansainvälisille osaajille sekä halutulle työvoimalle¹. Suomella on paljon sellaisia vetovoimatekijöitä, joita voidaan korostaa kilpailtaessa kansainvälisistä osaajista, mutta paljon on myös vielä tehtävissä. Talouskasvu on tässä avainasemassa, sillä sen myötä syntyy työpaikkoja ja ostovoima vahvistuu, mikä taas lisää Suomen vetovoimaisuutta.

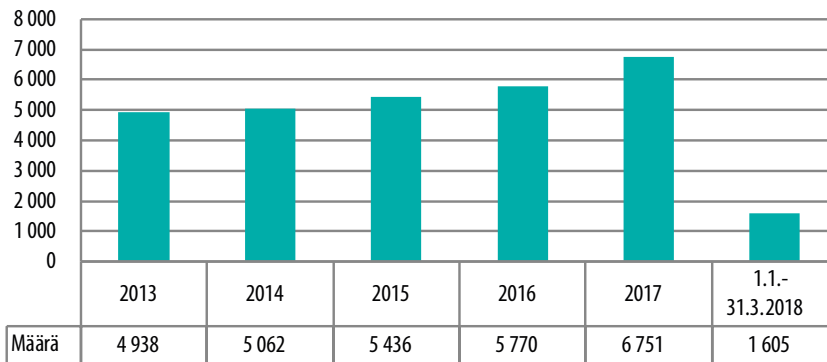
Viimeisten neljän vuoden aikana työntekijöiden oleskeluluvat ovat olleet kasvussa (kuva 1.) ja kasvu vaikuttaisi kiihtyvän elpyvän talouden myötä. Suurimmat työntekijän oleskeluluvan lupatyyppit ovat työntekijän ja erityisasiantuntijan luvat, joissa molemmissa määrät ovat kasvaneet vuodesta 2016 vuoteen 2017 (kuva 2.) Työntekijän oleskelulupaan liittyy saatavuusharkinta. Se tarkoittaa, että työnantajan on selvitettävä, onko kyseiseen tehtävään saatavilla kohtuullisessa ajassa työvoimaa Suomesta tai EU/ETA –alueelta. Tällä hallituskaudella on käyty keskustelua tarveharkinnan poistamisesta, mutta lupajärjestelmän rakenteiden muuttaminen ei ole käynnissä.

*Töihin Suomeen – Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi*² julkaistiin vuoden 2018 alussa. Jo ohjelman nimi korostaa hallituksen tahtotilaa panostaa Suomen vetovoimaisuuteen kansainvälisten osaajien sekä työntekijöiden silmissä. Ohjelmassa nostettiin esille myös poikkihallinnollisia toimia osaajien ja heidän perheidensä viihtymiseksi Suomessa. Ohjelma valmisteltiin rinnakkain valtioneuvoston yhteisen *Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista* -toimenpideohjelman kanssa.

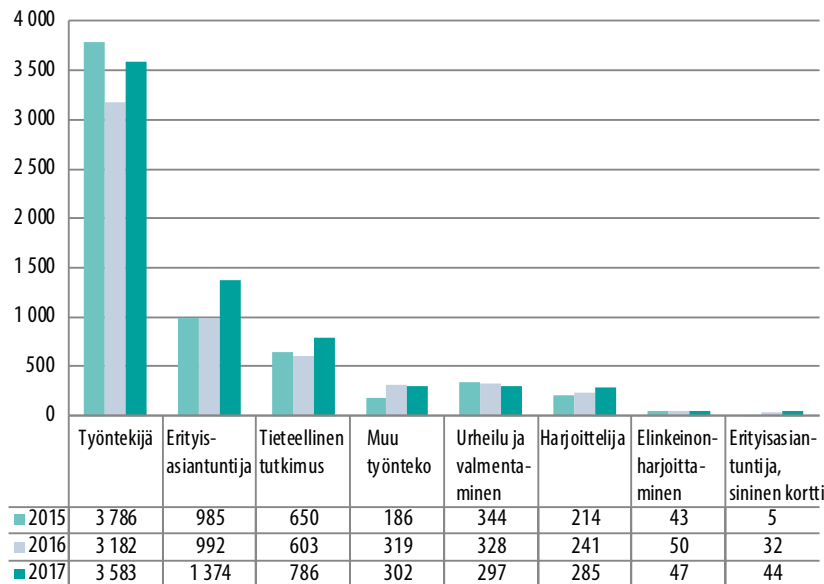
1 Mm. Rilla, Nina; Deschryvere, Matthias; Oksanen, Juha; Raunio, Mika & van der Have, Robert (2017) Immigrants in the Innovation Economy – Lessons from Austria, Canada, Denmark and the Netherlands. Valtioneuvoston kanslia, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 1/2018 <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=23803> (16.2.2018)

2 Töihin Suomeen – Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi. Sisäministeriön julkaisu 1/2018 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160444> (16.2.2018)

Maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa tunnistettiin sen tärkeys, että osaajien houkutte-
 lulla ja Suomessa olevien kansainvälisten osaajien potentiaalin hyödyntämisellä on selkeät
 pitkän tähtäimen tavoitteet. Näihin tavoitteisiin on tärkeä sitoutua poikkihallinnollisesti.
 Sisäministeriön näkökulmasta yksi keskeisin ohjelmaan kirjattu tavoite on: **”Ulkomaalais-
 ten työntekijöiden on helppo tulla Suomeen. Lupamenettelyt hoituvat vaivattomasti
 ja nopeasti. Lupamenettelyt ovat nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä luotet-
 tavia ja päätöksenteko laadukasta”**. Tässä maahanmuuton tilannekatsauksessa kerrotaan
 tarkemmin siitä, mitä kirjauksen toteuttamiseksi tehdään parhaillaan tai on jo hiljattain
 tehty asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Kuva 1. Vuosina 2013–2018 myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat, joiden perusteena on työnteko

Kuva 2. Vuosina 2013–2018 myönnetyt työperusteiset oleskeluluvat lupatyypeittäin

2 Muutokset työlupaprosesseissa edistävät työvoiman maahanmuuttoa

2.1 Startup-yrittäjille oma oleskelulupa helpottamaan Suomeen tuloa

Huhtikuun 2018 alusta tuli voimaan uusi kasvuyrittäjille tarkoitettu oleskelulupa, joka on tarkoitettu EU:n ulkopuolelta tuleville henkilöille, jotka haluavat perustaa yrityksen Suomeen ja kasvattaa siitä kansainvälisen kasvuyrityksen. Kohderyhmänä uudelle lupatyypille ovat paitsi ulkomailta muuttavat kasvuyrittäjät myös Suomessa opiskelevat ulkomaalaiset. Lakimuutoksen seurauksena oleskeluluvalla maassa asuvien kasvuyrittäjien määrän toivotaan kasvavan. Uutena lupatyypinä startup-yrittäjien lupa on herättänyt runsaasti positiivista huomiota.

Hakijan on ensin haettava Business Finlandilta lausunto siitä, että se puoltaa kasvuyrittäjänä toimintaa Suomessa. Business Finland arvioi, onko yrityksen liiketoimintamallilla edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun. Puoltavan lausunnon jälkeen hakemus jätetään Maahanmuuttovirastolle joko sähköisesti tai paperilomakkeella.

Hakemuksen käsittely pyritään pitämään mahdollisimman nopeana. Business Finlandin tavoitteena on tehdä lausunto hakemukseen noin kymmenessä päivässä ja Maahanmuuttovirastossa odotettavissa oleva käsittelyaika kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukselle on noin kuukausi. Ensimmäisen, kahdeksi vuodeksi myönnettävän luvan jälkeen, oleskeluluvalle voi hakea jatkoa samalla perusteella, mikäli startup-yrittäjyys jatkuu.

Lisätietoa luvasta ja sen hakemisesta Maahanmuuttoviraston ja Business Finlandin nettisivuilla:

<http://migri.fi/startup-yrittaja>

<https://www.businessfinland.fi/en/do-business-with-finland/work-in-finland/startup-permit/>

2.2 Lakimuutoksella yksinkertaistettiin kausityöntekijöiden sekä yritysten sisällä siirtyvien maahantuloprosesseja

Vuoden 2018 alusta astui voimaan EU-direktiiviin perustuvat lakimuutokset koskien ICT-lakia ja kausityötä. Kausityöntekijädirektiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa Euroopan unionin ulkopuolisista saapuvien kausityöntekijöiden maahantulon ehtoja sekä parantaa heidän asemaansa EU:ssa.

Vuosittain Suomeen tulee 13 000–15 000 kausityöntekijää sesonkiluontoisiin töihin maataloudessa ja matkailussa. Kolmannes kaikista Suomen maatalouden työpaikoista on kausityöpaikkoja ja monille tiloille kausityövoima on elinehto. Myös viime vuosina kasvaneella matkailualalla kausityöntekijät ovat merkittävä osa työvoimasta. Kausityövoima ei pelkää täytä tilapäistä työvoiman tarvetta vaan sen avulla mahdollistetaan myös investointien kasvu ja tätä kautta uusien työpaikkojen syntyminen.

ICT-direktiivin piiriin kuuluvat puolestaan kolmansissa maissa kotipaikkaansa pitävät yritykset, jotka lähettävät palveluksessaan olevia johtajia ja asiantuntijoita EU-alueella toimiviin yksikköihinsä. Direktiivi koskee näiden henkilöiden siirtymistä EU-alueelle ja liikkumista unionin jäsenvaltioista toiseen saman työnantajan palveluksessa.

Lisätietoja sisäministeriön nettisivuilla:

<http://intermin.fi/ajankohtaista/paatos?decisionId=0900908f80545082>

2.3 Opiskelija- ja tutkijadirektiivi helpottaa liikkumista EU-alueen sisällä

Maaliskuussa 2018 valtioneuvosto antoi eduskunnalle käsiteltäväksi lakiesityksen (HE 21/2018 vp), jolla täytäntöönpannaan EU:n direktiivi EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä, kun kyseessä on opiskelu, tutkimus, työharjoittelu ja vapaaehtoistoiminta. Direktiivin tarkoitus on etenkin helpottaa kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja tutkijoiden sekä tutkijoiden perheenjäsenten liikkumista EU-alueen sisällä ensimmäisen jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni tutkintonsa EU-jäsenvaltiossa suorittanut jäisi työskentelemään EU-alueelle.

Uuden lain myötä kaikki tutkijat saivat tutkijan oleskeluluvan, riippumatta siitä onko lupahaun perusteena työsuhde tai esimerkiksi apuraha. Oleskelulupa myönnettäisiin jatkuvana kahdeksi vuodeksi. Jatko-oleskelulupa myönnettäisiin enintään neljäksi vuodeksi. Kaikille opiskelijoille myönnettäisiin jatkossakin tilapäinen oleskelulupa, mutta se myön-

nettäisiin yhden vuoden sijasta lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi, jos oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät koko oleskeluajalla. Jatkolupa myönnettäisiin myös lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Direktiivin myötä sekä opiskelijat että tutkijat voivat saada opintojen/tutkimuksen suorittamisen jälkeen oleskeluluvan työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten. Tämä oleskelulupa myönnettäisiin jatkossakin yhdeksi vuodeksi. Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan kesällä 2018.

Lisätietoja hankkeesta:

http://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/eu-n-ulkopuolelta-tulevia-opiskelijoita-ja-tutkijoita-koskevaa-lainsaadantoa-muutetaan

2.4 Komission ehdotus uudeksi erityisosaajia koskevaksi direktiiviksi (ns. BlueCard –direktiivi)

Euroopan komissio antoi 7.6.2016 ehdotuksensa niin kutsutun sinisen kortin direktiivin uudistamiseksi. Ehdotus on osa EU:n pyrkimyksiä luoda yhteinen, kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka ja se liittyy erityisesti komission pyrkimykseen luoda uusi, laillisen maahanmuuton politiikka. Se on samalla osa laajempaa kokonaisuutta EU:n kilpailukyvyn parantamiseksi.

Direktiivillä säädellään kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä silloin, kun he saapuvat EU:n alueelle tekemään korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä (ns. erityisosaajadirektiivi). Direktiivin mukainen EU:n sininen kortti on siis oleskelulupa, joka oikeuttaa asumaan ja työskentelemään jonkin jäsenvaltion alueella.

Nykyinen sinisen kortin direktiivi ei ole onnistunut vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin, vaan siinä määritellyt maahanpääsyn ehdot ovat osoittautuneet liian rajoittaviksi. Esimerkiksi asiantuntijoilta vaadittava ansiotaso (ns. palkkakynnys) on osoittautunut liian korkeaksi. Nykytilanteessa jäsenmaat ovat pääasiassa käyttäneet kansallisia lupajärjestelmiä ja myöntäneet erityisosaajille sen mukaisia, kansallisia oleskelulupia.

Komissio esityksen tavoitteena onkin uudistaa EU:n sinistä korttia joustavoittamalla maahanpääsyä ja toisaalta parantamalla kortin haltijan oikeuksia, esimerkiksi helpottamalla

EU:n sisäistä liikkuvuutta, joka lisäisi sinisen kortin houkuttelevuutta verrattuna kansallisiin lupiin. Komission tavoitteena on, että nykyiset kansalliset rinnakkaisjärjestelmät korvattaisiin EU:n laajuisella järjestelmällä.

Neuvoston neuvottelumandaatti hyväksyttiin heinäkuussa 2017, jonka jälkeen käynnistyivät kolmikantaneuvottelut neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välillä. Suomi on suhtautunut pääpiirteissään myönteisesti direktiivin uudistamiseen. Suomen tavoitteena on nykyistä joustavampi direktiivi, jonka mukaisia sinisiä kortteja voitaisiin myöntää nykyistä enemmän. Mahdollisuus laskea sinisen kortin ehtona olevaa palkkakynnystä nykytasosta on Suomelle tärkeä tavoite. Toinen Suomen tärkeä tavoite on mahdollisuus myöntää erityisasiantuntijan oleskelulupa kansallisen lainsäädännön mukaisesti direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääville erityisasiantuntijoille sekä niille, jotka eivät täytä sinisen kortin myöntämisedellytysten mukaisia kriteerejä.

2.5 Maahanmuuttovirasto panostaa sähköiseen palveluun

Maahanmuuttoviraston tavoitteena on sujuvoittaa ja tehostaa päätöksentekoa entisestään sekä parantaa käsittelyaikatavoitteissa pysymistä. Maahanmuuttovirastossa pilottikäytössä ollut ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmä UMA:n uudistettu versio UMA4 on otettu käyttöön huhtikuussa 2018 kaikissa järjestelmää käyttävissä viranomaisissa. Virasto kasvattaa UMA-järjestelmän ja sähköisen

asiointipalvelun täysimääräistä hyödyntämistä maahanmuuttohallinnon lupaprosessissa niin, että lainsäädännön sen salliessa, lähes kaikki viraston palveluista tulevat olemaan sähköisen tai mobiiliasioinnin piirissä.

Maahanmuuttoviraston tavoitteena on nostaa sähköisen asioinnin käyttöastetta 50 prosenttiin. Sähköisen asioinnin kasvaessa Migri on varautunut sähköiseen asiointiin liittyvien neuvontapalveluiden kysynnän lisääntymiseen sekä asiakaskunnan erityistarpeisiin vastaamiseen. Vuoden 2018 aikana tavoitteena on ottaa käyttöön muun muassa aiemmin annettujen tietojen pohjalta ennalta täytetty jatkolupahakemuslomake, joka nopeuttaa hakemuksen täyttämistä, sekä täysin sähköinen prosessi, jolloin tunnistautumista Maahanmuuttoviraston palvelupisteessä ei yleensä edellytetä, jos jatkoluvan hakija on jo tunnistautunut sähköisesti esimerkiksi verkkopankkitunnuksilla.

Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelumäärät ovat nousseet merkittävästi vuodesta 2016. Vuonna 2017 virastolla oli käsiteltävänä lähes 89 000 erilaista lupa- ja kansalaisuushakemusta ja viraston puhelinasiakaspalveluun tuli yli 85 000 puhelua. Parannuksia asiakaspalveluun haetaan erityisesti sähköisiä palveluita sekä puhelinasiakaspalvelua kehittämällä. Tavoitteena on, että rutiiniluonteisimmat ja selkeimmät puhelinasiakaspalvelutilanteet hoidetaan vuoden 2018 aikana käyttöön otettavalla robotiikalla. Asiakaspalvelu paranee, kun robotisoitu chat on tarjolla asiakkaille ympäri vuorokauden. Jatkokehittelyllä on mahdollista laajentaa myös asiakkaille tarjottavaa kielivalikoimaa. Samalla kun Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelu tehostuu, asiakaspalvelun henkilöresursseja vapautuu monimutkaisempiin asiakaspalvelutilanteisiin. Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelun keinoälykonsepti on osa koko valtionhallinnon keinoälystrategiaa.

3 Ajankohtaista liittyen turvapaikkapolitiikkaan

Vaikka hallituksen painopiste on siirtynyt työvoiman maahanmuuton edistämiseen ja hallitus on linjannut työvoiman maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä, vuoden 2015 poikkeuksellinen turvapaikanhakijoiden määrä kuormittaa maahanmuuttohallintoa edelleen. Turvapaikkahakemusten käsittely Maahanmuuttovirastossa sekä hallinto-oikeuksissa on edelleen ruuhkautunutta.

Vuoden 2015 alusta maaliskuun 2018 loppuun Maahanmuuttovirasto on tehnyt lähes 44 000 päätöstä turvapaikkahakemuksiin. Huhtikuun alussa 2018 virastossa oli vajaat 5 000 turvapaikkahakemusta käsiteltävänä. Näistä noin puolet odottaa ensimmäistä päätöstään ja puolet on hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden virastoon palauttamia. Kansainvälistä suojelua saaneiden perheen yhdistämismäärät ovat lisääntyneet merkittävästi vuodesta 2015. Lisäksi kansalaisuushakemusten määrän on ennakoitu nousevan tulevina vuosina.

Uudeksi ilmiöksi vuonna 2017 nousi uuden turvapaikkahakemuksen jättäminen sen jälkeen, kun hakija on saanut jo lainvoimaisen päätöksen aikaisempaan hakemukseensa. Vuonna 2016 uusintahakemuksia kaikista turvapaikkahakemuksista oli 15 prosenttia (834 uusintahakemusta), kun vuonna 2017 uusintahakemusten määrä kaikista turvapaikkahakemuksista nousi 37 prosenttiin (1 845 uusintahakemusta). Alkuvuonna 2018 uusintahakemusten määrä on ollut jo yli puolet kaikista jätetyistä turvapaikkahakemuksista. Yleisimpiä syitä uusintahakemuksille ovat olleet kristinuskoon kääntyminen sekä homoseksuaalisuus.

Uusintahakemuksen tekemistä ei kuitenkaan voida estää vaan turvapaikanhakijalla on oikeus esittää uusia perusteita ja viranomaisten on arvioitava perusteet. Jos hakemus ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, se voidaan kuitenkin jättää tutkimatta. Kansainvälistä suojelua hakeva henkilö on oikeutettu vastaanottopalveluihin.

3.1 EU:n turvapaikkapolitiikan kehittäminen ja siihen keskeisesti liittyvät asiat

Vuoden 2015 pakolaiskriisi osoitti, että EU-maiden turvapaikkajärjestelmät ovat liian kaukana toisistaan. Yhteisiin haasteisiin tarvitaan parempia yhteisiä ratkaisuja. Keväällä ja kesällä 2016 komissio antoi esitykset **Euroopan yhteistä turvapaikkajärjestelmää koskevista lainsäädäntöpaketeista (CEAS)**, jotka sisältävät yhteensä seitsemän lainsäädäntöehdotusta turvapaikkajärjestelmän uudistamiseksi. Tavoitteena on muun muassa yhdenmukaistaa suojelun periaatteita kaikissa jäsenvaltioissa sekä uudistaa Dublin-järjestelmä toimivammaksi. Yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamista koskevissa neuvotteluissa edistytään, mutta edelleen on joitain keskeisiä kysymyksiä ratkaisematta, kuten solidaarisuutta ja vastuunkantoa koskevat kysymykset Dublin-asetuksessa. Valmisteluja jatketaan hyvin intensiivisesti koko kuluvan vuoden ajan. Koko säädöspaketti on tarkoitus saada hyväksytyksi ennen Euroopan parlamentin vaaleja keväällä 2019.

Koko EU:n alueella kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamiset ovat nousseet hyvin keskeiseksi teemaksi. Tällä hetkellä vain murto-osa henkilöistä, joilla ei ole lupaa oleskella EU:n alueella, saadaan palautettua lähtömaahansa. EU:n palautusaste on vain 29 prosenttia, mikäli Länsi-Balkanin maita ei lasketa mukaan. Komissio antoi syyskuussa 2017 suosituksen uudesta niin sanotusta palauttamiskäsikirjasta, jolla pyritään puuttumaan jäsenvaltioiden sisäisten prosessien puutteisiin. Kansallisia palautusjärjestelmiä arvioidaan lisäksi säännöllisissä Schengen-arvioinneissa. Euroopan raja- ja merivartiostolla (Frontex) on yhä vahvempi rooli palautustoiminnassa vahvennetun mandaattinsa ansiosta ja virasto voi tukea jäsenvaltioita palautusten täytäntöönpanossa taloudellisesti, henkilöresursseja tarjoamalla sekä operaatioita järjestämällä.

Tällä hetkellä maahanmuuton ulkosuhteissa korostuu palautus- ja takaisinottoyhteistyö kolmansien maiden kanssa sekä erilaisten vipuvarsien hyödyntäminen takaisinottoyhteistyön edistämiseksi. Erityisesti vuonna 2017 komissio aktivoitui kolmasmaayhteistyössä, ja se on saanut solmittua erinäisiä takaisinottojärjestelyitä useiden maiden kanssa. Myös Irakin kanssa on aloitettu vuoropuhelu. Komission aktivoituminen Somalian suhteen on yksi Suomen intresseistä.

4 Katsaus tulevaan

YLIJOHTAJA JORMA VUORIO

On olennaista, että Suomi näyttäytyy tulevaisuudessakin vetovoimaisena valtiona, joka houkuttelee maahan kansainvälisiä osaajia, investointeja ja työvoimaa. Suomen merkittävimmät kilpailuvaltit kansainvälisistä osaajista ovat koko yhteiskunnan kattavia. Meillä on kansainvälisesti verrattuna turvallinen ja vakaa yhteiskunta, toimivat julkiset palvelut, puhdas luonto sekä kansainvälisestikin arvostettu koulutusjärjestelmä. Kilpailu osaa-

jista on kuitenkin niin kovaa, että pienilläkin parannuksilla esimerkiksi lupajärjestelmässä voi olla merkittäviä vaikutuksia yksilöiden muuttopäätökseen tai yrittäjien päätökseen sijoittaa tehtävänsä Suomeen. Tämän vuoden loppupuolella pystymme näkemään, kuinka paljon esimerkiksi huhtikuun alussa voimaan tulleella uudella startup-oleskeluluvalla on ollut kiinnostuneita hakijoita.

Vuoden 2015 ja 2016 turvapaikanhakijoiden hallitsematon määrä EU:n alueella sekä meillä Suomessa näkyy edelleen maahanmuuttohallinnossa. Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän (CEAS) voimaansaattaminen on tällä hetkellä EU:ssa prioriteettilistan kärjessä. Neuvotteluita järjestelmästä käydään hyvin intensiivisesti ja Suomi tekee töitä vaikuttaakseen asetusten ja direktiivien sisältöihin. EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän voimaansaaminen tarkoittaa merkittäviä muutoksia myös meidän ulkomaalaislakiimme.

Suomi on aloittanut EU-puheenjohtajuuskauteen valmistautumisen. On selvää, että kautemme alkaessa heinäkuussa 2019 maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat ovat edel-

leen EU-politiikan keskiössä. Yhteisen EU-politiikan valmistelua ja toteuttamista jatketaan aiempien puheenjohtajien työn pohjalta. EU:lta vaaditaan maahanmuuttoasioissa yhä enemmän kansainvälistä yhteistyötä, jotta saavutamme tavoitteemme hallitusta maahanmuutosta. Puheenjohtajana tulemmekin vahvasti panostamaan maahanmuuton ulkosuhteisiin. Asioiden strateginen painotus ja riittävä eteenpäin katsominen ovat keskeisiä kysymyksiä kun Eurooppa valmistautuu tulevien vuosikymmenten kasvavaan maahanmuuttopaineeseen erityisesti Afrikan suunnalta.

Uusimpana turvapaikkaprosessiin liittyvänä haasteena meillä Suomessa on noussut uusintahakemusten määrän merkittävä kasvu. Uusintahakemukset ruuhkauttavat päätöksentekoprosessia ja lisäävät merkittävästi kustannuspainetta vastaanottopalveluissa. Paras tapa tehostaa uusintahakemusten käsittelyä on huolehtia Maahanmuuttoviraston riittävästä resursseista, tehostaa päätöksentekoa erityisesti uusintahakemusten osalta sekä varmistaa maasta poistamisen nopea täytäntöönpano. Turvapaikanhakijoiden, jotka ovat saaneet kielteisen ja lainvoimaisen päätöksen hakemukseensa, on poistuttava maasta. Vastaanotokeskukset eivät voi majoittaa ja tarjota muita vastaanottopalveluita henkilöille, joiden lupaprosessi on päättynyt.

Huhtikuussa 2018 arvio maasta poistamista odottavista turvapaikanhakijoista oli reilut 1 700. Määrän on kuitenkin arvioitu kasvavan päätöksenteon myötä. Palautusten saaminen toimimaan nykyistä tehokkaammin on ensiarvoisen tärkeää. Näin ehkäistään laittoman maassa oleskelun ja sen aiheuttamien muiden lieveilmiöiden, kuten rikollisuuden ja harmaan talouden kasvua. Palautussopimusten aikaansaaminen keskeisimpien lähtömaiden, erityisesti Irakin kanssa, on tärkeää palauttamisten tehostamiseksi. Palautussopimukset mahdollistaisivat lähtömaan kanssa yhteisesti sovitun mekanismin paluiden toteuttamiseksi. Palautussopimukset nopeuttaisivat muun muassa matkustusasiakirjojen hankintaa sekä mahdollistaisivat tilauspalautuslennot.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET